

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

800

Vragen van het lid **Van Haga** (Groep Van Haga) aan de Minister voor Klimaat en Energie over *het bericht Minister dwingt gemeenten tot nieuwe dure gascontracten, geld gaat naar Rusland* (ingezonden 29 augustus 2022).

Antwoord van Minister **Jetten** (Klimaat en Energie) (ontvangen 21 november 2022). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2022–2023, nr. 322.

Vraag 1

Bent u bekend met het bericht «Minister dwingt gemeenten tot nieuwe dure gascontracten, geld gaat naar Rusland?»¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Kunt u uitleggen welk nut het heeft om gemeenten te dwingen contracten met Gazprom Energy te verbreken als Russisch gas alsnog wordt gebruikt, maar tegen een veel hogere prijs?

Antwoord 2

De verplichting voor gemeenten om hun contracten met Russische entiteiten per 10 oktober 2022 op te zeggen vloeit rechtstreeks voort uit de Europese sanctieverordening.

Vraag 3

Kunt u aangeven of u van tevoren ermee bekend was dat het opzeggen van lopende contracten met Gazprom Energy een averechts effect kon hebben, waardoor er nu extra geld naar Rusland vloeit? Zo ja, welke afweging zijn er toen gemaakt?

Antwoord 3

Dat het opzeggen van de lopende contracten een prijsverhogend effect zou kunnen hebben voor aanbestedende diensten was bekend bij de totstandkoming van deze sanctiebepaling. Dit is een effect dat zich overigens niet alleen

¹ NOS, 25 augustus 2022, «Minister dwingt gemeenten tot nieuwe dure gascontracten, geld gaat naar Rusland?». (<https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2442044-minister-dwingt-gemeenten-tot-nieuwe-dure-gascontracten-geld-gaat-naar-rusland>).

voor gascontracten zou kunnen voordoen, maar ook voor andere producten en diensten die van Russische partijen werden afgenomen. Dit hing deels samen met de grote vraag naar producten na de COVID-19-pandemie en de verstoringen die in de leveranciersketens nog aanwezig waren. Dat door de opzegging van lopende contracten Russische leveranciers de vrijgevallen capaciteit of leveringsmogelijkheden opnieuw – tegen een hogere prijs – op de Europese of mondiale markt zouden kunnen verhandelen, was ook voorzien. Dat is een eenmalig en tijdelijk neveneffect van onder andere deze specifieke sanctiebepaling. Bij de totstandkoming van het vijfde sanctiepakket waren de enorme prijsstijgingen die we deze zomer op de Europese gasmarkt gezien hebben niet voorzien.

Zoals bekend zijn inmiddels op EU-niveau intensieve gesprekken gaande om tot voorstellen te komen die de effecten van de excessieve prijsontwikkeling kunnen mitigeren en de economische voordelen voor Rusland als energieleverancier kunnen beperken. De concrete voorstellen die de Commissie naderhand heeft gepresenteerd, zal Nederland met open vizier beoordelen.

Vraag 4

Begrijpt u dat u met het nemen van deze beslissing gemeenten met tientallen miljoenen euros aan extra kosten opzadelt, waardoor er geen geld is voor andere belangrijke zaken?

Antwoord 4

Ja. De gevolgen van de oorlog en de Europese sancties die daardoor nodig zijn, zijn breed voelbaar in de samenleving – onder meer door de hoge gasprijzen. Dit raakt iedereen, dus ook de aanbestedende diensten en speciale sectorbedrijven. Dit ontslaat ons echter niet van de verplichting om Oekraïne te helpen en om de sanctieverordeningen na te komen.

Overigens is er ook een aantal contracten die rond deze tijd af zouden lopen. Daarmee ontstaat sowieso al een noodzaak op opnieuw aan te besteden, ondanks deze sanctie.

Het is voorts voor alle aanbestedende diensten, net als voor bijvoorbeeld burgers en bedrijven, vooral belangrijk dat ze zo snel mogelijk stappen zetten om gas te besparen, waardoor uiteindelijk meer geld over blijft voor reguliere taken. Het kabinet is en blijft met alle partijen die dat willen in gesprek over ondersteuning hierbij.

Vraag 5

Klopt het dat u gemeenten niet zal compenseren voor de extra kosten, ondanks dat ze door u worden gedwongen om deze kosten te maken? Waarom niet?

Antwoord 5

Zoals aangegeven in mijn Kamerbrief van 20 oktober jl. (Kamerstuk 36 045, nr. 115) ben ik voornemens een tegemoetkoming te geven aan alle gemeenten die een contract hadden, voor de meerkosten die zij hebben gemaakt tussen 10 oktober en 31 december 2022.

Met de partijen die een contract hebben opgezegd dat na 1 januari 2023 door zou lopen ga ik graag verder in gesprek om te onderzoeken welke meerkosten zij precies hebben gemaakt en of ook voor deze groep een tegemoetkoming in de rede ligt, gelet op de verruiming van de ontheffingsmogelijkheid tot en met 31 maart 2023. Hierbij weeg ik mee dat deze groep na 1 januari 2023 ook deels gebruik kan maken van de andere maatregelen die zijn aangekondigd om het effect van de hoge energieprijzen te dempen.

Vraag 6

Waarom bent u ervan overtuigd dat SEFE (de nieuwe naam van Gazprom-dochters) nog steeds Russisch is, terwijl de Duitse regering aangeeft dat de Europese tak van Gazprom nu in feite in Duitse handen is na interventie van de Duitse regering?

Antwoord 6

Voor SEFE GmbH (voormalig Gazprom Germania GmbH), de moedermaatschappij van SEFE Energy Ltd. (voormalig Gazprom Marketing/Gazprom Energy), gold tot 11 november jl. dat weliswaar sprake was van een grote mate van invloed van de Duitse Staat via een aangestelde bewindvoerder,

maar de eigendomsrechten evenwel nog steeds bij de Russische aandeelhouder van SEFE Germania GmbH berustten. Dit is zowel bevestigd in de contacten met de Duitse autoriteiten, de documenten van de Duitse overheid, als het Duitse handelsregister. De Russische eigenaren waren weliswaar (tijdelijk) in hun zeggenschap beknot, maar hun eigendomsrechten waren ze niet kwijtgeraakt. Op 11 november jl. heeft de Duitse overheid SEFE GmbH genationaliseerd², daarmee is het eigendom nu ook in Duitse handen.

Vraag 7

Heeft u andere informatie tot uw beschikking dan bijvoorbeeld Frankrijk, Italië en het Verenigd Koninkrijk, die alleen wel meedoen met SEFE? Zo niet, waarom maakt u dan een andere afweging?

Antwoord 7

In beginsel hebben genoemde landen allemaal dezelfde informatie, en ook dezelfde rechten en plichten die voortvloeien uit de opgelegde sanctieregels. De uitzondering hierop is het Verenigd Koninkrijk en Zwitserland, die niet onder de Europese sanctieregels vallen. Wel kan het zijn dat andere lidstaten, binnen de kaders van de sanctieregels, andere afwegingen maken over bijvoorbeeld het verlenen van ontheffingen. Hoewel het kabinet ervoor pleit om zo eenduidig mogelijk de sancties te implementeren, kunnen er andere afwegingen spelen voor andere landen. Om die reden heb ik, zoals toegelicht in de Kamerbrief van 6 september jl. (Kamerstuk, 36 045, nr. 108) de Europese Commissie gevraagd om nadere duiding van het toepassing van de sanctiemaatregel op SEFE.

Vraag 8

Heeft u bewijzen dat er nog steeds inkomsten van SEFE naar Rusland vloeien? Zo niet, waarom vraagt u gemeente dan om hun contracten op te zeggen, ondanks de roep van Duitsland om dit juist niet te doen?

Antwoord 8

Het Ministerie van EZK heeft contact gezocht met de Duitse autoriteiten en met SEFE Energy Ltd. om duidelijkheid te krijgen over de eigendom van SEFE. Mede op basis van die gesprekken is geconcludeerd dat SEFE Energy Ltd., ondanks de aanstelling van een Duitse bewindvoerder bij de moedermaatschappij SEFE GmbH, nog in Russisch eigendom was. Hierdoor konden inkomsten hetzij via uitkeringen, hetzij via waardevermeerdering ten goede komen aan Russische eigenaren en uiteindelijk de Russische Staat. De andere partijen hebben bij die gesprekken geen uitsluitel kunnen geven dat er geen voordelen of opbrengsten (al dan niet op korte, middellange of lange termijn) naar de Russische eigenaren en de Russische Staat gaan. Met de nationalisatie van SEFE GmbH is het uitgesloten dat inkomsten van SEFE naar Rusland vloeien en is er ook geen noodzaak meer om lopende contracten vroegtijdig te beëindigen.

Vraag 9

Bent u ermee bekend dat experts vinden dat u juist de sancties schendt door gemeenten te dwingen om nieuwe contracten af te sluiten, waarmee er juist meer geld naar Rusland gaat? Bent u het met deze experts eens?

Antwoord 9

Ik begrijp dat er vragen zijn over de effectiviteit van de sancties. De verplichting voor aanbestedende diensten om contracten met Russische partijen te beëindigen vloeit rechtstreeks voort uit de Europese sanctieverordening. Voor nieuwe energiecontracten die worden gesloten is een maximum gesteld aan het gedeelte Russische toeleveranciers (10%). Dit leidt ertoe dat daardoor terugstroom van Russisch gas via de nieuwe contracten wordt beperkt. Voor de effectiviteit van en het draagvlak voor de sancties tegen Rusland is het van belang dat lidstaten de sancties zoveel mogelijk eenduidig toepassen.

² www.bundesanzeiger.de. Anordnung gemäß § 17a des Energiesicherungsgesetzes bezüglich der SEFE Securing Energy for Europe GmbH Bundesministerium für Wirtschaft und Klimaschutz
BAnz AT 14.11.2022.

Daarom heb ik de Europese Commissie gevraagd zo snel mogelijk te komen tot nadere duiding over het de toepassing van de sancties.

Vraag 10

Bent u bereid om toe te geven dat u hier een grote fout maakt die gemeenten onnodig in financiële problemen brengt? Zo niet, waarom niet?

Antwoord 10

De sanctieverordening vereist dat bestaande contracten met partijen die voor meer dan 50% in eigendom zijn van Russische entiteiten beëindigd moeten worden. Dit was tot de nationalisatie van SEFE GmbH op 11 november jl. het geval bij SEFE Energy Ltd. Juridisch gezien vielen de contracten met SEFE Energy Ltd. onder de sanctie en moesten daarom worden beëindigd. Ik heb hieraan uitvoering gegeven om de economische banden met Rusland te verbreken en de afhankelijkheid van Russisch gas af te bouwen. Tegelijkertijd heb ik aanbestedende diensten de gelegenheid geboden een ontheffing te verkrijgen als zij geen alternatief konden vinden. In de afgelopen maanden heb ik gezien dat een deel van de aanbestedende diensten moeite heeft met het vinden van een nieuw contract of vanwege de sterke stijging van de gasprijzen een contract moest afsluiten met veel hogere tarieven. Dit bracht veel hogere kosten met zich mee die een aantal partijen in grote problemen zou brengen. Bovendien waren er vragen over de eenduidige toepassing van de sanctie door lidstaten. Deze signalen wilde ik niet negeren. Daarom heb ik besloten om ontheffingen te verlenen tot 31 maart 2023 aan een ieder die daarom verzoekt. Nu de nationalisatie van SEFE GmbH een feit is, kunnen bestaande contracten met SEFE aangehouden worden.

Vraag 11

Bent u bereid om uw beslissing te herzien? Zo niet, waarom niet?

Antwoord 11

Met de nationalisatie van SEFE GmbH door de Duitse autoriteiten is er geen verplichting meer om bestaande contracten op te zeggen.